Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Reggy Kamps
r.kamps@nijmegen.nl
T 0652042089
Lisanne Baltussen
l1.baltussen@nijmegen.nl
T 0650051569

Ons kenmerk
E21.001513

Bijlagen
Ja

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 29 juni 2021
Onderwerp Stand van zaken Steunpunt gedupeerden kinderopvangtoeslagaffaire

Geachte leden van de raad,

Zoals u weet zijn duizenden ouders getroffen door de problemen met kinderopvangtoeslag. Het afgelopen jaar is de hersteloperatie kinderopvangtoeslag gestart. Als gemeente zijn wij hier een belangrijk onderdeel van. De hersteloperatie ontwikkelt zich snel. Desondanks hebben wij geprobeerd met deze brief een zo actueel mogelijk beeld van de huidige stand van zaken te schetsen.

De context van de kinderopvangtoeslagtoekenningen
De kinderopvangtoeslag is een financiële bijdrage van de overheid aan ouders voor de kosten van kinderopvang op basis van de Wet kinderopvang (Wko). Deze toeslag bestaat sinds 2005. De afdeling Toeslagen van de Belastingdienst is verantwoordelijk voor het toekennen, uitbetalen en zo nodig terugvorderen van de kinderopvangtoeslag, op basis van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir). De beleidsinhoudelijke verantwoordelijkheid voor de toeslagen ligt bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Dit ministerie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de voorwaarden waaronder ouders in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag, voor de wijze van berekenen van de hoogte van de toeslag, en voor het beschikbare budget. In de Awir is geen hardheidsclausule opgenomen.
Bij de invoering van de toeslagen hebben kabinet en parlement weinig oog gehad voor de uitvoerbaarheid. Een uitvloeisel daarvan is dat de Belastingdienst/Toeslagen tot in 2011 werkte met een ontoereikend ICT-systeem. Dat zorgt ervoor dat de Belastingdienst/Toeslagen aanvragen alleen achteraf controleert, oplopend tot vijf jaar nadat de toeslag is uitgekeerd. Bij diverse kinderopvanginstellingen waarbij de Belastingdienst fraude vermoedde, werd de kinderopvangtoeslag van ouders groepsgewijs stopgezet en gecontroleerd. Als onvolkomenheden werden aangetroffen, zoals het niet (volledig) voldoen van de eigen bijdrage, stelde de Belastingdienst/Toeslagen de toeslag op nihil. Deze ouders zijn ten onrechte beschuldigd van fraude en moesten de gehele ontvangen toeslag terugbetalen.

Wie zijn de gedupeerden?
De belastingdienst/Toeslagen onderscheidt meerdere groepen, samenvattend:

a. Ouders die (mogelijk) gedupeerd zijn door vooringenomen handelen van de Belastingdienst als gevolg van onderzoek naar georganiseerde fraude;
b. Ouders die zijn gedupeerd doordat de wet te hard was;
c. Ouders met de kwalificatie opzet/grove schuld die daardoor geen persoonlijke betalingsregeling kregen;
d. Ouders die onder de Vangnetbepaling van de Belastingdienst komen te vallen.

Ondersteuning aan gedupeerden: Steunpunt kinderopvangtoeslagaffaire
De Belastingdienst/Toeslagen zorgt voor de financiële compensatie. Maar voor wie in de problemen is geraakt is dat niet altijd voldoende. Er kunnen bijvoorbeeld problemen zijn ontstaan rondom huisvesting, psychisch welbevinden, schulden, inkomen, zorg en de opvoeding van kinderen. Gemeenten zijn door hun specialistische kennis en ervaringen bij uitstek in staat om contact te zoeken met de gedupeerde ouders, een goed gesprek te voeren, vertrouwen te winnen en op gemeentelijke hulp te wijzen wanneer de inwoner in de problemen is gekomen door het handelen van Belastingdienst/Toeslagen.

In eerste instantie wisten wij nog niet wie de Nijmeegse gedupeerden waren. Via verschillende kanalen hebben wij gedupeerden opgeroepen zich te melden bij de gemeente. Dit liep via publiciteit in de Brug, de Gelderlander en een oproep van wethouder Molenaar.
Sinds medio februari 2021 is gegevensuitwisseling tussen de Belastingdienst/Toeslagen en gemeenten mogelijk. Met een machtiging[1] van de Belastingdienst/Toeslagen aan gemeenten kunnen zij namens de Belastingdienst/Toeslagen contact opnemen met de inwoners die zich als gedupeerde hebben gemeld. Het hulpaanbod doen wij in eerste instantie via een antwoordkaartje (zie bijlage). De hulp heeft een vrijwillig karakter. Het staat inwoners te allen tijde vrij om de geboden hulp te weigeren.

Om (mogelijk) gedupeerden zo snel en goed mogelijk te helpen is het Nijmeegse Steunpunt kinderopvangtoeslagaffaire opgezet. Het Steunpunt is ondergebracht bij de Doorbraakaanpak omdat dit qua visie en werkwijze goed aansluit. Het Steunpunt is gestart met de inzet van de drie doorbraakcoaches voor een aantal uren. Vanwege de omvang van de werkzaamheden is dat uitgebreid met de gedeeltelijke inzet van twee participatiecoaches. De reguliere werkzaamheden lopen ook door. De medewerkers zijn het eerste aanspreekpunt binnen de gemeente voor de gedupeerden. Samen met de (mogelijk) gedupeerde werken zij een maatwerkplan uit om de inwoner zo goed mogelijk te helpen. De lijnen met het sociaal wijkteam, schuldhulpverlening en de Sociaal Raadslieden zijn kort. Het team is recent uitgebreid met twee coaches en een projectondersteuner. Na het eerste gesprek is er in de meeste gevallen nog extra ondersteuning nodig. Bij een eerste kleine evaluatie werd in bijna 90 % van de inwoners waarmee een intake heeft plaatsgevonden verdergaande dienstverlening aangeboden.

[1] Collegevoorstel Machtiging Belastingdienst (9 februari 2021): https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/48a2f023-a1da-4276-850a-345fab065fd1#collapse-bd15404f-20a1-44ab-9ef6-57701707fd53

261 Nijmeegse ouders hebben zich bij de Belastingdienst/Toeslagen gemeld als (mogelijk) gedupeerden. Alle ouders hebben een antwoordkaartje ontvangen.
Met **97** ouders is contact geweest.
Voor **67** ouders is een maatwerkplan opgesteld.
Voor **5** ouders wordt het minnelijk schuldhulpverleningstraject gestopt.
Voor **25** ouders is het traject ten einde en wordt/is een nazorgafspraak gepland.

Enkele uitspraken van inwoners over de dienstverlening:

"Het is heel veel allemaal en er komt veel omhoog van de afgelopen 12 jaar. […] Het herstellen van mijn vertrouwen in de overheid gaat tijd kosten".

"Goed nieuws. Net een telefoontje gehad van de Belastingdienst, wij komen in aanmerking voor de 30 duizend euro, 17 februari wordt het uitbetaald".

"Hierbij willen wij je nogmaals bedanken voor het gesprek afgelopen vrijdag. Het was voor ons zwaar, maar we hebben ons gehoord gevoeld en we willen aangeven dat we gebruik willen maken van de door jou aangeboden hulp"

"Het sociaal raadslid dat jullie hebben is een hele goede, ze is rustig, feitelijk, precies en had een directe verbinding met de Belastingdienst."

Schone lei
Gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire moesten onterecht veel geld terugbetalen. Door deze financiële problemen zijn vaak ook op andere gebieden schulden ontstaan. Er worden verschillende stappen ondernomen om de gedupeerde ouders financieel te compenseren en met een schone lei verder te kunnen met hun leven.

Bevriezen gemeentelijke vorderingen
Wij hebben op 2 maart 2021 besloten om in afwachting van een landelijk kader en strategie voor alle schulden, de gemeentelijke vorderingen op gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire te bevriezen[2]. Dit was in lijn met het op 12 februari aangenomen amendement op de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) waarmee een wettelijke afkoelingsperiode (moratorium) is geïntroduceerd. Het moratorium geldt voor gedupeerde ouders voor 1 jaar. Gedurende dit jaar kunnen schuldeisers hun vorderingen niet uitwinnen. Zo wordt rust en ruimte gecreëerd voor de gedupeerde ouders om hen in staat te stellen om, waar nodig onder deskundige begeleiding, schulden en schuldeisers in kaart te brengen en te werken aan een oplossing van de schuldenlast.

[2] Collegevoorstel Bevriezen gemeentelijke vorderingen gedupeerden kot affaire (2 maart 2021): https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/850eb67e-d1e2-4028-a579-c34c00068529#collapse-3d86bfce-a645-4060-931c-3bcb0de824a4

135 (mogelijk) gedupeerde ouders hadden een gemeentelijke vordering.
- 87 van hem hadden een belastingschuld.
- 41 hadden een bijstandsschuld.
- 7 hadden zowel een belastingschuld als bijstandsschuld.

Het totale saldo is circa € 444.000.
- Hiervan is circa € 79.000 een belastingschuld:
  - Waarvan vóór 1 januari 2021 circa € 4.000
  - Waarvan vanaf 1 januari 2021 circa € 75.000
- En circa € 365.000 een bijstandsschuld.

Kwijtschelding publieke schulden

De afgelopen maanden is gewerkt aan de juridische grondslag voor de kwijtschelding van publieke schulden. Deze is gevonden in de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen. Dit wetsvoorstel zal door de staatsecretaris van financiën worden ingediend bij de Tweede Kamer en wordt gepresenteerd op Prinsjesdag 2021. De beoogde inwerkingtreding is 1 januari 2022 met terugwerkende kracht. Deze Verzamelwet regelt na het kwijtschelden op zowel het belastingdomein als het sociaal domein. Gezien het spoedeisend belang dat met kwijtschelding gemoeid is, kan niet gewacht worden tot het wetsvoorstel formeel is bekrachtigd. Om te kunnen anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen heeft VNG in samenwerking met het Rijk bijgevoegd Besluit om te anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen opgesteld (bijlage 2). Deze treedt in werking na vaststelling en publicatie per 1 juli 2021.

Kwijtschelding geldt voor de gedupeerde ouder en voor de toeslagpartner van de gedupeerde ouder. Dit zijn ouders die volgens de Belastingdienst/Toeslagen in aanmerking komen voor de Catshuisregeling (het compensatiebedrag van €30.000). Wij hebben de vorderingen van alle mogelijk gedupeerde ouders bevroren. Zodra wij van de Belastingdienst/Toeslagen de gegevens van de daadwerkelijk gedupeerde ouders ontvangen gaan wij over tot ambtelijke kwijtschelding van de gemeentelijke vorderingen. Niet alle gemeentelijke vorderingen worden kwijtgescholden:
- Geen vorderingen die zijn ontstaan vanaf 1 januari 2021
- Geen vorderingen en boetes die het gevolg zijn van ernstig misbruik (opzet/grove schuld). Hier kunnen wij in uitzonderlijke gevallen van afwijken.
- Geen vorderingen die zijn ontstaan vanuit werkgeverschap

Volgens het Besluit en de Verzamelwet komen belastingvorderingen 2021 (circa € 75.000) niet in aanmerking voor kwijtschelding. Wij volgen het landelijk beleid, maar hebben hier wel onze twijfels over. De belastingvorderingen 2021 vallen onder het moratorium en zijn bevroren. Om te zorgen voor een écht schone lei zijn wij van mening dat dit meegenomen zou moeten worden in de kwijtschelding. Op dit moment ontbreekt hiervoor de wettelijke grondslag. Wij gaan in gesprek met VNG en het Rijk om dit bij hen onder de aandacht te brengen.

Wij kunnen nog niet inschatten welk bedrag in aanmerking komt voor kwijtschelding. Dit komt doordat we nog niet weten wie van de ouders van wie de vorderingen zijn bevroren ook daadwerkelijk in aanmerking komen voor de Catshuisregeling. Wel weten we dat het

bedrag dat kwijtgescholden wordt niet hoger zal zijn dan circa € 370.000 (het totaal bevroren bedrag € 444.000 min de belastingvorderingen die zijn ontstaan vanaf 1 januari 2021 circa € 75.000). Het Rijk heeft toegezegd de kosten te vergoeden op basis van nacalculatie.

Schuldhulpverlening: WSNP/MSNP
Voor de inwoners die op dit moment in de WSNP (wet schuldsanering natuurlijke personen) zitten of een minnelijk schuldregeling (MSNP) doorlopen worden de private schulden overgenomen. Deze ouders leven door het strakke regime van deze trajecten tegen het bestaansminimum. Om die reden is ervoor gekozen hen versneld uit de regelingen te halen. In Nijmegen zijn dit tot nu toe 5 inwoners die een lopend minnelijk traject hebben. Basis voor de overname is het beleidsbesluit compensatie gedupeerden in schuldentraject[3]. De private schulden (schulden bij bijvoorbeeld verhuurders of energiebedrijven, zijnde niet overheid) worden in zijn geheel afbetaald door de Belastingdienst. Publieke schulden worden voor de groep ouders in een Msnp of Wsnp in zijn geheel kwijtgescholden. Het kwijtschelden van de vorderingen kan pas aanvangen wanneer de grondslag voor de kwijtschelding in de wet is opgenomen. Bij saneringskredieten vergoedt de Belastingdienst/Toeslagen de nog openstaande vordering van het saneringskrediet.

Financiële verantwoording
Uitvoeringskosten
In december 2020 is een uitkering aan de gemeenten gedaan voor de hulpverlening aan ouders die zich gemeld hebben bij de Belastingdienst als (mogelijk) gedupeerde. Dit eerste bedrag is gebaseerd op het aantal (mogelijk) gedupeerden dat zich had gemeld bij de Belastingdienst/Toeslagen op 1 oktober 2020. Inmiddels is dit aantal opgelopen. De VNG voert gesprekken over aanvullende financiering vanuit het Rijk voor de uitvoering.
De verwachting is dat er gecompenseerd gaat worden voor inwoners die zich gemeld hebben, in ieder geval tot aan het besluit integrale toets. In de nieuwe specifieke uitkering (SPUK) voor de zomer zal dit duidelijker worden[4].

Kwijtschelding
Het Rijk heeft gemeenten toegezegd de werkelijke kosten van kwijtschelding te vergoeden op basis van nacalculatie. Dit proces wordt de komende tijd onder leiding van de VNG verder verhelderd.

Afsluiting
De komende tijd gaan wij verder met het actief benaderen van en ondersteuning bieden aan de (mogelijk) gedupeerden. Wij starten tevens zo snel mogelijk met het kwijtschelden van de gemeentelijke vorderingen. Dit alles met als doel de gedupeerden te helpen alle

[3]Staatssecretaris Van Huffelen (25 mei 2021):
https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2021/05/25/besluit-compensatie-gedupeerden-in-schuldentraject/besluit-compensatie-gedupeerden-in-schuldentraject.pdf
[4] Zie pagina 39 van de 6e voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag:
https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=82f06ab3-d9fe-4edc-9226-bc0904009941&title=6e%20Voortgangsrapportage%20Kinderopvangtoeslag.pdf

stress en ellende zo goed als kan achter zich te laten en ons steentje bij te dragen in het herstel van het vertrouwen in de overheid.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout	drs. H.M.F. Bruls
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlagen

1. Antwoordkaart (mogelijk) gedupeerden kinderopvangtoeslagaffaire
2. Besluit om te anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen